

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.2.36](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.2.36)

УДК 658.15:334.716(477)

К. В. Чичуліна,

*к. т. н., доцент кафедри економіки підприємства та управління персоналом,
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, м. Полтава*

Я. О. Кладченко,

студентка,

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, м. Полтава

ВЕКТОРИ ЗРОСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПИВОВАРНОЇ ГАЛУЗІ

K. V. Chichulina

*PhD, Associate Professor, Department of Enterprise Economics and Leadership
Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University, Poltava*

Ya. O. Kladchenko

student, Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University, Poltava

VECTORS OF ENTERPRISES EFFECTIVENESS GROWTH IN THE BREWING INDUSTRY

У проведеному дослідженні аналізується поняття «результативність», що є однією з найбільш вагомих характеристик успішності функціонування та розвитку суб'єктів господарювання. Ознакою успішної діяльності стає досягнення поставлених цілей, а також послідовне вирішення виробничих, комерційних, фінансових, соціальних та інших завдань, що супроводжується отриманням відповідних ефектів. В статті було визначено характерні ознаки галузі, в якій функціонує дослідне товариство, а саме пивоварної. Визначена характеристика діяльності товариства протягом 2015-2017 років. На основі проведеної діагностики стану фінансової результативності приватного акціонерного товариства «Фірма «Полтавпиво» за видами господарської діяльності були використані середньорічні суми активів та власного капіталу, що є одним із ключових факторів, котрі впливають на результативність діяльності. Застосування даного підходу надає можливість виявити рівень результативності діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво». Визначені напрямки підвищення результативності діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» так і інших підприємств пивоварної галузі на основі ресурсних чинників підвищення результативності діяльності.

The study analyzes the concept of "effectiveness", which is one of the most significant characteristics of the success functioning and development of business entities. A sign of success is the achievement of the goals, as well as the consistent solution of production, commercial, financial, social and other tasks, which is accompanied by the corresponding effects. In modern publications there is no single approach to the definition of performance and its evaluation. A variety of approaches to the interpretation of the essence of the "effectiveness" concept is due to the wide range of its application and the characteristics of the scope of the enterprise, the effectiveness

of which must be evaluated. The article defines the characteristic features of the industry in which the research society operates, namely brewing. Identified characteristics of the society activities during 2015-2017. Based on the diagnosis of private joint stock company "Firm "Poltavpyvo" financial effectiveness by type of economic activity were used average annual amounts of assets and equity. This is one of the key factors affecting effectiveness. The application of this approach makes it possible to identify the effectiveness level of PJSC "Firm "Poltavpyvo". Financial effectiveness of PJSC "Firm "Poltavpyvo" is identified as a certain financial condition of the relevant activity of the enterprise at a certain point in time, reflecting the level of efficiency of use of assets, equity, investments, the degree of profitability (loss) of activities. Financial effectiveness allows us to assess the existing potential of the company economic development with each individual type of its activities and the economic process as a whole. The directions of efficiency increase PJSC "Firm "Poltavpyvo" and other enterprises of brewing industry on the basis of resource factors of efficiency increase are defined. Among the main directions are the following: access to new market segments; improvement of marketing communications; restructuring of the resource portfolio and stabilization of key financial indicators. It is determined that the company is in a crisis, dangerous state, despite the positive changes in the indicators for 2017. It requires immediate drastic changes and improvements to improve its performance.

Ключові слова: *результативність діяльності; фінансова результативність; підприємство; діагностика; пивоварна галузь.*

Keywords: *effectiveness; financial effectiveness; enterprise; diagnostics; brewing industry.*

Постановка проблеми. Результативність діяльності являє собою важливу характеристику ефективності встановлення низки цілей і пріоритетів, виступає відображенням раціональності вибору економічної моделі господарської поведінки, спрямованої на вирішення відповідних стратегічних і поточних завдань з найменшими витратами. Потреба в оцінці результативності діяльності підприємства визначається її вагомою роллю у процвітанні підприємства і збалансованому забезпеченні інтересів його власників, персоналу та держави.

На сьогодні в межах теорій результативності існує проблема відсутності загальноприйнятого підходу, як щодо визначення, так і до оцінки результативності діяльності підприємств. З огляду на це, питання визначення та оцінки результативності набуває все більшої актуальності. Актуальність та недостатня інформаційна основа зазначеної проблеми, її теоретичне та практичне значення зумовили необхідність проведення даного дослідження. Метою цієї роботи є визначення та оцінювання теоретико-прикладних векторів зростання результативності діяльності підприємств пивоварної галузі, зокрема ПрАТ «Фірма «Полтавпиво».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти визначення результативності і ефективності діяльності підприємства представлені в роботах таких українських вчених, як: Мочерного С.В., Кравченко О.А., Ільницького В.В., Ульяновського О.І., Сидори Т.Ю., Пилипенка С.М., Явдак М.Ю., Косянчук Т.Ф., Богацької Н.М., Тарасюка Г.М., Пенчука Г.С., Івченко Є.І., Карпенка Є.А., Гречухіна А.С., Гречко А.В., Любимова М.О., Сакун Л.М., Галкіної Ю.Г., Олексюка О.І., Кузьміної О.Є. та інших. Але дискусійним питанням є формування єдиного механізму аналізу результативності діяльності підприємств пивоварної галузі з метою пошуку векторів її зростання.

Виклад основного матеріалу. Пивоварна промисловість є однією із найбільш динамічних і посідає важливе місце в переробній промисловості України. Водночас, порівняно з європейськими ринками, вітчизняний пивний ринок ще не достатньо розвинений [1]. Перспективи українського ринку пива залежать від рівня купівельної спроможності населення, впровадження новітніх енергозберігаючих технологій на виробництві, які забезпечать зниження собівартості готового продукту, а також розширення асортименту за рахунок створення та виробництво оригінальних сортів пива.

Розглядаючи представників ринку пивної індустрії, ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» – одне з масштабних за виробничими потужностями товариств, зайняте у галузі виробництва та реалізації пива та безалкогольних напоїв [2].

Сучасні ринкові умови господарювання потребують від ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» підвищення ефективності виробництва, результативності діяльності, конкурентоздатності продукції і послуг на основі впровадження науково-технічних нововведень, інноваційних форм господарювання і управління виробництвом та активізації підприємництва. У сучасних ринкових умовах жорсткої конкурентної боротьби для забезпечення економічного розвитку, товариство змушене перманентно проводити діагностику з метою підвищення результативності своєї діяльності. Для дослідного товариства визначення результативності його діяльності має

важливе як наукове, так і практичне значення. Таким чином можна не тільки оцінити результативність роботи товариства, проаналізувати сумарний ефект різних структурних підрозділів та напрямків діяльності, а й визначити стратегію розвитку, розробити прогноз та перспективний план дій, встановити результати використання витрачених ресурсів.

Головним кількісним вимірником успішної діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» є фінансова результативність. Проаналізовані в подальшому, показники фінансової результативності відображаються у відсотковому виразі та характеризують ефективність використання майна, власного капіталу та інвестицій за кожним видом господарської діяльності товариства. На відміну від показників рентабельності активів, власного капіталу та інвестицій, де в чисельнику розрахункових формул передбачалося використання величини чистого прибутку, показник фінансової результативності від звичайної діяльності розраховується на основі фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування, який безпосередньо відображає ефективність, прибутковість (збитковість) процесу господарювання без урахування впливу відсоткової ставки податку на прибуток, що визначається особливостями існуючого податкового законодавства. Ствердження про перевалювання тих чи інших відносних показників фінансових результатів, на нашу думку, є помилковим підходом, оскільки, показники рентабельності (ROA, ROE, ROI) характеризують підсумковий рівень прибутковості (віддачі) активів, власного капіталу, інвестицій за наслідками господарського процесу в цілому, тоді як категорія фінансової результативності детально відображає ефективність використання майна, власного та інвестованого капіталу за кожним видом діяльності підприємства [3].

Отже, відносні показники фінансових результатів повинні, передусім, відображати рівень фінансової результативності використання активів, власного капіталу та інвестицій за видами діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво». Дані вимоги повністю задовольняють показники фінансової результативності, методика розрахунку яких наведена в [3].

Вважають, що застосування в процедурах аналізу показників рентабельності та фінансової результативності сприяє формуванню цілісної системи відносних показників фінансових результатів, практичне використання якої на даному товаристві створить передумови для подальшого забезпечення сталого зростання прибутковості, оптимальної мобілізації та реалізації потенціалу економічного розвитку підприємства, що у сукупності сприятиме зростанню ринкової вартості. Показники фінансової результативності використання активів (FRA), власного капіталу (FRE), інвестицій (FRI) можуть набувати як позитивного (фінансова прибутковість), так і негативного значення (фінансова збитковість), що відображає наявний рівень ефективності використання активів, власного капіталу та інвестицій за підсумками відповідного виду господарської діяльності підприємства [3]. При оцінці результативності діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», фінансова результативність ідентифікується як певний фінансовий стан відповідного виду діяльності підприємства на певний момент часу, який відображає рівень ефективності використання активів, власного капіталу, інвестицій, ступінь прибутковості (збитковості) діяльності та дає змогу оцінити наявний потенціал економічного розвитку товариства за кожним окремим видом його діяльності та господарським процесом в цілому. Отже, є існує необхідність проведення діагностики фінансової результативності кожного з видів діяльності товариства. Розрахуємо основні показники протягом 2015 – 2017 років, для подальшої оцінки результативності діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» (таблиця 1). Отже, проаналізуємо розраховані показники результативності діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за досліджуваний період.

Таблиця 1.
Показники результативності діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2015-2017 роки

Вид діяльності	Формула розрахунку показника								
	Фінансова результативність активів (FRA), %			Фінансова результативність власного капіталу (FRE), %			Фінансова результативність інвестицій (FRI), %		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Основна діяльність	20,78	-3,16	1,72	29,73	-4,87	3,05	218,62	-25,70	19,63
Інша операційна діяльність	-3,79	-8,16	-4,35	-5,42	-12,59	-7,72	-39,86	-66,42	-49,60
Фінансова діяльність	-2,47	-2,09	-2,29	-3,53	-3,23	-4,06	-25,98	-17,02	-26,11
Звичайна діяльність	14,52	-13,41	-4,92	20,78	-20,69	-8,73	152,78	-109,14	-56,08

У 2016 році відбулося стрімке зниження показників результативності основної діяльності товариства порівняно з попереднім 2015 роком. Це є негативним явищем, оскільки основну масу грошових доходів підприємство отримує від основної діяльності, при цьому покриваючи адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати та інші незначні. У 2017 році показники результативності основної діяльності

показали порівняно з попереднім роком в середньому на 19,38%. Результативність фінансової діяльності на протязі трьох аналізованих років знаходиться на низькому рівні, і це призводить до зменшення розміру та складу власного і позикового капіталу. Інша операційна діяльність ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» не є прибутковою, і як вже зазначалося, витрати на проведення даної діяльності покриває основна діяльність. І якщо показники результативності основної діяльності у 2015 році були досить високими і дозволяли покрити витрати, то вже у 2016 році ситуація істотно змінилась. Відбулося зниження цих показників в середньому на 90,85 %. Це свідчить про неефективну, збиткову діяльність товариства у 2016-2017 роках. У 2016 році відбулося стрімке погіршення результативності діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», адже саме від основної та фінансової діяльності підприємства, повинні бути найбільші суми доходів. Про це також свідчать показники результативності звичайної діяльності, які є підсумком показників результативності основної, іншої операційної, фінансової діяльності товариства, і вони мали високі значення у 2015 році, а у 2016-2017 роках мали від'ємні значення. При збитковій діяльності товариства впливає фінансова відповідальність, тобто підприємство несе повну відповідальність за фінансові результати своєї діяльності. Якщо розмір збитків настільки підриває фінансову базу підприємства, що воно не в змозі продовжувати діяльність, то тоді приймається рішення про банкрутство.

Відповідно до [3] можна стверджувати про відсутність єдиного підходу до визначення нормативних значень показників ROA, ROE. Приймаючи до уваги існуючі наукові надбання та результати власного аналітичного дослідження показників фінансової результативності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», відобразимо методику аналізу показників фінансової результативності (FRA, FRE) у вигляді таблиці 2. На наш погляд, ключовими індикаторами фінансової результативності є показники, які відображають рівень ефективності використання активів та власного капіталу. Діагностика значень саме даних показників (FRA, FRE) буде відображати наявний стан фінансової результативності кожного з видів діяльності та господарського процесу [3] (таблиця 3).

Таблиця 2.
Методика оцінки показників фінансової результативності за видами діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

Рівень фінансової результативності активів та власного капіталу	Критерії показників фінансової результативності, %	
	активів, FRA	власного капіталу, FRE
Високий	$FRA > 5$	$FRE > 10$
Середній	$0 < FRA < 5$	$0 < FRE < 10$
Низький	$FRA < -5$	$FRE < -7$
Кризовий	$FRA > -5$	$FRE > -7$

Таблиця 3.
Критерії діагностики стану результативності діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

Рівень показника	Стан фінансової результативності за видами господарської діяльності товариства (основна, операційна, фінансова, інвестиційна, звичайна)		Рівень показника
FRA, %			FRE, %
Високий $FRA > 5$	FRA, FRE Оптимальний стан FR	FRE	Високий $FRE > 10$
Середній $0 < FRA < 5$	FRA, FRE Середній стан FR	FRA Прогресивний стан FR	Середній $0 < FRE < 10$
Низький $FRA < -5$	FRA, FRE Нестійкий стан FR	FRA	Низький $FRE < -7$
Кризовий $FRA > -5$	FRA, FRE Кризовий стан FR	FRE Загрозливий стан FR	Кризовий $FRE > -7$
Примітки	FR – фінансова результативність; FRA, FRE – фінансова результативність використання активів та власного капіталу відповідно.		

Для того, щоб визначити стан результативності відповідного виду діяльності дослідного товариства, необхідно спочатку розрахувати показники (FRA, FRE) за даним видом діяльності та позиціонувати їх відповідно до розглянутих вище критеріїв діагностики, які відповідають певному стану фінансової результативності.

Відмічають, що універсальність розглянутої процедури діагностики стану фінансової результативності полягає в можливості її застосування для будь-якого виду господарської діяльності [3]. Так, продіагностуємо фінансову результативність за кожним із видів діяльності з ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2015 – 2017 роки, створимо таблиці 4 – 6. За тим, проаналізуємо результати та зробимо висновки. Як можемо спостерігати з таблиці 4 показники фінансової результативності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» набувають високого значення по основній діяльності, що у підсумку визначає оптимальний стан звичайної діяльності підприємства. Чітко видно

негативні тенденції наявності від'ємних значень фінансової результативності за підсумками іншої операційної та фінансової діяльності, що визначають їх стан як нестійкий.

Аналізуючи стан фінансової результативності за видами господарської діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2016 рік (таблиця 5) слід відмітити наступне. Показники фінансової результативності по основній діяльності набувають низьких значень, на відміну від попереднього року, коли ці значення були високими (таблиця 4). Також знизилась показники фінансової результативності за підсумками іншої операційної діяльності і набули кризових значень, залишились майже не змінними від'ємні значення фінансової результативності за підсумками фінансової діяльності. Як підсумок стан фінансової результативності звичайної діяльності товариства характеризується низькими, від'ємними показниками і визначається як кризовий.

Таблиця 4.
Діагностика стану фінансової результативності за видами господарської діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» у 2015 році

Рівень показника	Вид господарської діяльності				Рівень показника
FRA, %	основна	інша операційна	фінансова	звичайна до оподаткування	FRE, %
Високий FRA > 5	FRA=20,78 FRE=29,73 Оптимальний стан			FRA=14,52 FRE=20,78 Оптимальний стан	Високий FRE > 10
Середній 0<FRA<5					Середній 0<FRE<10
Низький FRA < -5		FRA= -3,79 FRE= -5,42 Нестійкий стан	FRA= -2,47 FRE= -3,53 Нестійкий стан		Низький FRE < - 7
Кризовий FRA > -5					Кризовий FRE > -7

Таблиця 5.
Діагностика стану фінансової результативності за видами господарської діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» у 2016 році

Рівень показника	Вид господарської діяльності				Рівень показника
FRA, %	основна	інша операційна	фінансова	звичайна до оподаткування	FRE, %
Високий FRA > 5					Високий FRE > 10
Середній 0<FRA<5					Середній 0<FRE<10
Низький FRA < -5	FRA=-3,16 FRE=-4,87 Нестійкий стан		FRA= -2,09 FRE= -3,23 Нестійкий стан		Низький FRE < - 7
Кризовий FRA > -5		FRA= -8,16 FRE= -12,59 Кризовий стан		FRA=-13,41 FRE=-20,69 Кризовий стан	Кризовий FRE > -7

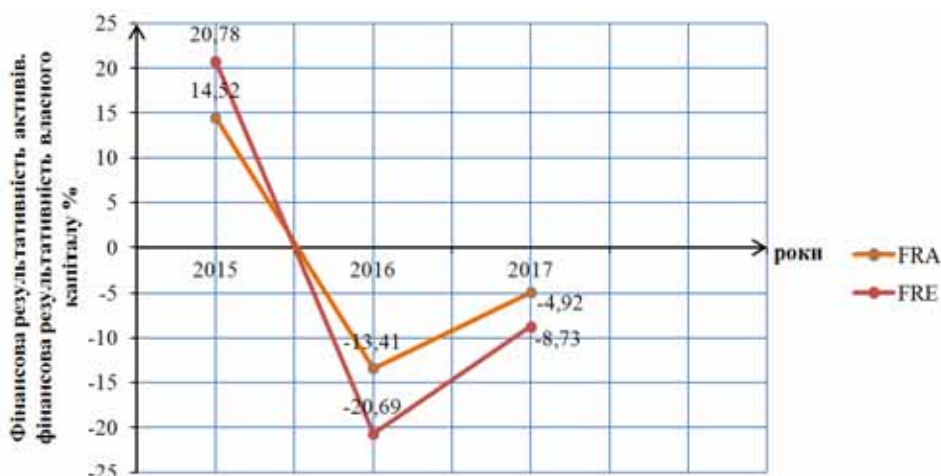
Як видно з таблиці 6, показники фінансової результативності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» набувають середнього значення по основній діяльності, при цьому порівнюючи ці значення з показниками за попередній рік (таблиця 5) спостерігаємо позитивну зростаючу тенденцію. Проте, як і в 2016 році незмінними залишились негативні тенденції наявності від'ємних значень фінансової результативності за підсумками іншої операційної та фінансової діяльності. В результаті стан фінансової результативності звичайної діяльності товариства є нестійким, загрозливим.

Отже, можемо зазначити, що результативність діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» знаходиться на досить низькому, кризовому рівні. Слід відмітити, що зниження результативності діяльності спостерігається у 2016-2017 роках, у попередньому аналізованому році вона знаходилась на оптимальному рівні.

Таблиця 6.
Діагностика стану фінансової результативності за видами господарської діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» у 2017 році

Рівень показника	Вид господарської діяльності				Рівень показника
FRA, %	основна	інша операційна	фінансова	звичайна до оподаткування	FRE, %
Високий FRA > 5					Високий FRE > 10
Середній 0 < FRA < 5	FRA = 1,72 FRE = 3,05 Середній стан				Середній 0 < FRE < 10
Низький FRA < -5		FRA = -4,35 Нестійкий стан	FRA = -2,09 FRE = -3,23 Нестійкий стан	FRA = -4,92 Нестійкий стан	Низький FRE < -7
Кризовий FRA > -5		FRE = -7,72 Загрозливий стан		FRE = -8,73 Загрозливий стан	Кризовий FRE > -7

Показники фінансової результативності по звичайній діяльності, що є підсумком фінансової результативності усіх видів господарської діяльності товариства, у 2017 році знизились порівняно з 2015 роком та дещо підвищились порівняно з 2016 роком. Зокрема фінансова результативність активів має значення (-4,92%), що на 19,44% менше ніж у 2015 році, та на 8,49% більше ніж у 2016 році. Фінансова результативність власного капіталу, знизилась на 29,42% та на 11,96% збільшилась відповідно відносно 2015 і 2016 років і становить (-8,73%). Динаміка показників фінансової результативності по звичайній діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» зображено на рисунку 1. При розрахунках результативності діяльності товариства були використані середньорічні суми активів та власного капіталу, що є одним із ключових факторів, котрі впливають на результативність діяльності.

Рис. 1. Динаміка показників фінансової результативності звичайної діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2015 – 2017 роки

Зауважимо, що протягом досліджуваного періоду 2015 – 2017 років середньорічна сума активу збільшилась з 132421,5 тис. грн. в 2015 році до 162726,5 тис. грн. в 2017 році, середньорічна сума власного капіталу зменшилась з 97009,5 тис. грн. в 2016 році до 91647 тис. грн. в 2017 році. Варто відмітити, що даний показник має тенденцію до зменшення, що також впливає на результативність діяльності товариства. Також обов'язково варто відмітити, що на результативність діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» впливає рівень доходу. При зменшенні чистого доходу від реалізації продукції, робіт, послуг у 2016 році на 9413 тис. грн. (4%) порівняно з попереднім роком, збільшилась собівартість реалізованої продукції на 16370 тис. грн. (4%). Отже, провівши розрахунок та аналіз показників результативності діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво». Товариство перебуває в кризовому, загрозливому стані, і потребує негайних кардинальних змін та удосконалень, задля підвищення результативності його діяльності. Загострення конкурентної боротьби на ринку вимагає від ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» відповідності сучасним тенденціям ринкового середовища. Недосконалість податкової та амортизаційної систем, кредитна і фінансова політика держави, нестабільність і прогресивність норм чинного законодавства, рівень регулювання цін у національній економіці, система ліцензування – ці та інші, незалежні від підприємства, чинники безперечно впливають на ефективність його

діяльності. Це зумовлює виділення серед чинників підвищення результативності діяльності групи неконтрольованих товариством чинників (рис. 2).

Рис. 2. Чинники підвищення результативності діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

Використання ресурсних чинників дасть змогу підприємству розробити програму заходів, спрямованих на підвищення результативності діяльності за рахунок власних можливостей, у напрямках сформованих на основі [4], вказаних у таблиці 7.

Таблиця 7.

Напрямки підвищення результативності діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

Напрямки	Характеристика
Напрямки підвищення ефективності використання основних засобів	
Інтенсивні	<ul style="list-style-type: none"> - удосконалення структури основних засобів; - подальше вдосконалення механізації й автоматизації виробництва; - оптимізація структури виробничого обладнання; - удосконалення технологічних процесів; - ліквідації проблемних етапів у виробничому процесі; - скорочення тривалості виробничого циклу; - комплексне використання і покращання якості сировини; - застосування прогресивних форм організації виробництва і праці; - забезпечення максимального завантаження виробничої потужності; - підвищення професійно-кваліфікаційного рівня персоналу, який обслуговує об'єкти основних засобів.

Екстенсивні	<ul style="list-style-type: none"> - скорочення простоїв устаткування внаслідок підвищення якості ремонтного обслуговування, своєчасного забезпечення основного виробництва висококваліфікованим персоналом, сировиною, матеріалами, паливом, напівфабрикатами; - зменшення кількості непрацюючого устаткування.
Напрямки прискорення обертання оборотних коштів	
на етапі формування виробничих запасів:	<ul style="list-style-type: none"> - створення оптимальних обсягів виробничих запасів; - застосування при формуванні виробничих запасів принципу оптимального співвідношення ціни та якості; - використання раціональних схем постачання матеріальних ресурсів.
у сфері виробництва:	<ul style="list-style-type: none"> - скорочення тривалості виробничого процесу; - упровадження прогресивних енергозберігаючих технологій; - зниження матеріало- і енергомісткості продукції; - економне використання матеріальних ресурсів та вторинних ресурсів; - подальша модернізація виробничої інфраструктури підприємства; - формування системи мотивації за раціональне використання матеріальних ресурсів.
у сфері обігу:	<ul style="list-style-type: none"> - удосконалення маркетингової діяльності ; - прискорення процесу реалізації готової продукції; - стимулювання збуту продукції; - удосконалення системи розрахунків за відвантаженою продукцією; - ефективне управління дебіторською заборгованістю; - пошук оптимальних схем взаємодії з банківськими установами з приводу залучення коштів і здійснення розрахунків.
Напрямки підвищення ефективності роботи персоналу	
	<ul style="list-style-type: none"> - удосконалення управління та організації праці; - поглиблення спеціалізації виробництва; - збільшення реального фонду робочого часу; - створення відповідного морально-психологічного клімату в колективі; - моральне заохочення працівників; - удосконалення систем оплати праці.

Кожен з зазначених в таблиці 7 напрямків, на результативність діяльності товариства має різну ступінь впливу. На основі аналізу показників фінансової результативності діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2015 – 2017 роки, можемо виявити основні напрямки щодо покращення результативності діяльності товариства.

По-перше, в контексті підвищення результативності діяльності актуальними є питання ефективного використання складових ресурсного потенціалу, реструктуризації його ресурсного портфеля. Структура ресурсного портфеля ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» в 2017 році (рис. 3).

Рис. 3. Структура ресурсного портфеля ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» в 2017 році

За результатами проведеної діагностики [5] ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» має низький рівень ефективності ресурсозабезпечення господарської діяльності (53%). Таким чином, у зв'язку з необхідністю економічного зростання товариства доцільними є розробка та впровадження заходів, спрямованих на підвищення ефективності ресурсозабезпечення, а саме підтримувати у ресурсному портфелі високу частку стратегічних ресурсів, підвищувати стратегічну значимість інтелектуальних ресурсів, здійснювати пошук нових ресурсних комбінацій.

По-друге, удосконалення організаційної структури, її єрархії, рівня централізації і децентралізації – це важливий аспект діяльності підприємства. Він потребує створення апарату управління, який має максимально відповідати стратегічним планам, забезпечувати ефективну взаємодію із зовнішнім середовищем і сприяти досягненню поставлених цілей. Розробкою стратегій для покращення показників діяльності на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» займається відділ маркетингу. Тому ефективність організації управління напряму залежить від роботи цього відділу. Він розробив наступальну стратегію поступового нарощування частки в фокус-регіонах за рахунок лідерів ринку. Дана стратегія передбачає виконання певних цілей, серед яких створення стійкої платформи для розвитку бренду в довгостроковій перспективі, оптимізація торгового портфелю, виведення бренду на лідируючі позиції в фокус-регіонах, зміцнення своїх позицій в Полтавському регіоні та інших регіонах України. Варто також звернути увагу на те, що витрати на маркетинг у ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

складають близько 4% річних від загального бюджету. Часто, сума, яку згодом виділяють являється, ще меншою від закладеної у бюджеті [6]. Ці дії стосовно формування рекламного бюджету нічим не обгрунтовані. Отже, існує потреба в збільшенні рекламного бюджету, що в подальшому вплине на обсяги збуту і відповідно на результативність діяльності товариства.

На підставі проведеного аналізу було виявлено, що ПАТ «Фірма «Полтавпиво» змушене адаптуватися до швидких та глибоких зовнішніх і внутрішніх змін, які характеризуються динамічністю, зниженням платоспроможності населення, загостренням конкурентної боротьби, тяжким фінансовим станом. Забезпечення прибутковості та конкурентоспроможності залежить значною мірою від наявності каналів збуту. Тому, важливим стратегічним напрямом діяльності товариства є збільшення своєї частки на українському ринку пива та вихід на європейські ринки, що допоможе наростити обсяги виробництва та збуту й отримати більший прибуток.

Щодо експертних можливостей ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», то вони оцінюються як високі, виходячи з відгуків споживачів різних країн [7]. Таким чином, для виходу на європейський ринок ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» необхідно здійснити такі кроки:

- підвищити якість продукції;
- дослідити зовнішній ринок;
- провести оцінку експортного потенціалу;
- розробити експортний план;
- створити спільні проекти з європейськими підприємствами для того, щоб замкнути та оптимізувати ланцюг «виробництво – експортний збут».

Отже, підсумовуючи вищесказане та враховуючи проблеми та переваги, які має ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» на сьогодні [7], виокремимо найбільш важливі рішення для підвищення результативності його діяльності (таблиця 8). Комплексне застосування вищевказаних напрямів дозволить, не тільки, покращити результативність діяльності, а і загалом фінансово-економічну ситуацію товариства, що є основою прибуткового функціонування, як на національному так і на міжнародних ринках.

Таблиця 8.

Основні напрямки підвищення результативності діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

Сегмент	Характеристика
Виробництво	Задоволення виконання стандартів (технічних) виготовлення продукції високої якості проведення подальшої модернізації (вдосконалення), модифікації технічного забезпечення, зниження виробничих витрат та підвищення загального рівня фондоозброєності праці.
Маркетинг	Розширення відділу маркетингу, подальше вдосконалення та посилення маркетингової тактики, підвищення потужності збутової політики маркетингу, розширення каналів розподілу продукції та ринків збуту; вдосконалення маркетингових комунікацій, реструктуризація ресурсного портфеля; вихід на нові сегменти ринку і на нові ринки.
Фінанси	Стабілізація основних фінансових показників і поступова максимізація прибутку і рентабельності
Кадри	Створення ефективної системи підбору персоналу, урізноманітнення напрямків стимулювання праці; збільшення швидкості приросту продуктивності праці над показником заробітної плати.

В роботі були розраховані та проаналізовані показники фінансової результативності діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» на основі запропонованого підходу до діагностики стану фінансової результативності за видами господарської діяльності. Виявлено, що товариство перебуває в кризовому, загрозливому стані, і потребує реформування, задля підвищення результативності його діяльності. Були сформовані основні напрямки підвищення результативності діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво».

Висновок. Підсумовуючи викладене в роботі, варто зазначити, що результативність є однією з найбільш вагомих характеристик успішності функціонування та розвитку суб'єктів господарювання. Ознакою успішної діяльності стає досягнення поставлених цілей, а також послідовне вирішення виробничих, комерційних, фінансових, соціальних та інших завдань, що супроводжується отриманням відповідних ефектів. У сучасних публікаціях немає єдиного підходу щодо визначення поняття результативності та його оцінки. Різноманітність підходів до трактування сутності поняття «результативність» зумовлена широким спектром його застосування та особливостями сфери діяльності підприємства, результативність якого необхідно оцінити.

Фінансовий сенс результативності діяльності підприємства можна охарактеризувати показниками прибутку і рентабельності, які дозволяють оцінити діяльність підприємства Також варто зазначити, що основні положення методики аналізу результативності діяльності підприємства аналогічні методичним підходам, що застосовуються для відповідного аналізу на макрорівні.

У ході проведеного дослідження, було виявлено, що стан галузі в якій функціонує товариство, а саме пивоварної, досить нестабільний і характеризується спадом виробництва. Протягом 2015-2017 років діяльність

товариства можна охарактеризувати як ефективну, з позитивною, зростаючою тенденцією майже всіх показників. У 2016 році відбувається погіршення ситуації, тобто товариство отримує збиток і є нерентабельним. Але вже у 2017 році діяльність знов відновлює тенденцію росту. На основі проведеної діагностики стану фінансової результативності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за видами господарської діяльності були використані середньорічні суми активів та власного капіталу, що є одним із ключових факторів, котрі впливають на результативність діяльності. Застосування даного підходу надало можливість виявити, що результативність діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» знаходиться на досить низькому, кризовому рівні. Стрімке зниження результативності діяльності відбулося у 2016 році, у попередніх аналізованих роках вона знаходилась на оптимальному рівні. Показники фінансової результативності за звичайною діяльністю, що є підсумком фінансової результативності усіх видів господарської діяльності товариства у 2016 році знизились до критичних значень.

Визначені напрямки підвищення результативності діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» так і інших підприємств пивоварної галузі на основі ресурсних чинників підвищення результативності діяльності. Серед основних напрямків варто виділити: вихід на нові сегменти ринку; вдосконалення маркетингових комунікацій; реструктуризація ресурсного портфеля та стабілізація основних фінансових показників.

Отже, товариство перебуває в кризовому, загрозливому стані, попри позитивні зміни у показниках за 2017 рік. і потребує негайних кардинальних змін та удосконалень, задля підвищення результативності його діяльності.

Література.

1. Офіційний сайт Приватного акціонерного товариства «Українська галузева компанія по виробництву пива, безалкогольних напоїв та мінеральних вод «УКРПИВО» [Електронний ресурс] // Полтава. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrpivo.com>.
2. Офіційний сайт ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» [Електронний ресурс] // Полтава. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://poltavpivo.com/ua>.
3. Скалюк Р.В. Фінансова результативність діяльності промислових підприємств / Р.В. Скалюк // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – №33. – С. 227–231.
4. Ковальчук І.В. Напрямки підвищення ефективності роботи персоналу [Електронний ресурс] / І.В. Ковальчук // Економіка підприємства. – 2008. – Режим доступу до ресурсу: <https://westudents.com.ua/glavy/15459-napryamki-pdvischennya-efektivnost-roboti-personalu.html>.
5. Швиданенко Г.О. Напрямок підвищення ефективності діяльності забезпечення ресурсами підприємства за рахунок ресурсозбереження / Г.О. Швиданенко, М.А. Теплюк // Економіка та підприємництво: Зб. наук. праць. – К.: КНЕУ, 2014. – № 32. – С. 143 – 149.
6. Куртіна І.О. Організація ефективного просування та продажу продукції на підприємстві / І.О. Куртіна, В.В. Добрянська // Молодий вчений. – 2017. – №7 (10). – С. 38 – 40.
7. Валявський С.М. Діагностика розвитку підприємств пивоварної галузі в умовах міжнародної інтеграції / С.М. Валявський, В.В. Скриль // Східна Європа: Економіка, бізнес та управління. – 2018. – Випуск 2 (13). – С.15 – 25.

References.

1. The official website of private joint stock company “Ukrainian branch company for the production of beer, soft drinks and mineral waters “UKRPYVO”” (2018), [Online], available at: <http://www.ukrpivo.com>. (Accessed 08 January 2019).
2. Official website of PJSC “Firm “Poltavpyvo” (2018), [Online], available at: <http://poltavpivo.com/ua>. (Accessed 14 January 2019).
3. Skaliuk, R.V. (2011), “The financial effectiveness of the industrial enterprises”, *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, vol. 33, pp. 227 – 231.
4. Kovalchuk, I.V. (2008), “Directions of work efficiency increase of the personnel”, *Ekonomika pidpryemstva*, [Online], available at: <https://westudents.com.ua/glavy/15459-napryamki-pdvischennya-efektivnost-roboti-personalu.html> (Accessed 16 January 2019).
5. Shvidanenko, G.O., Teplyuk, M.A. (2014), “Direction of increasing efficiency of providing resources enterprise by resource saving”, *Ekonomika pidpryemstva*, vol. 32, pp. 143 – 149.
6. Curtina, I.A., Dobrianskaya, V.V. (2017), “Organization to effectively promote and sell products in the enterprise”, *Molodyi vchenyi*, vol. 7 (10), pp. 38 – 40.
7. Valyivskiy, S.M., Skryl, V.V. (2018), “Diagnostics of the development of enterprises of the beef area in the conditions of international integration”, *Shhidna Yevropa: Ekonomika, biznes ta upravlinnia*, vol. 2 (13), pp. 15 – 25.

Стаття надійшла до редакції 16.01.2019 р.